

Pričakovani padec konkurenčnosti Slovenije

Ta teden bodo znani rezultati letošnjega poročila globalne konkurenčnosti GCR 2010–2011 Svetovnega gospodarskega foruma (WEF), ki kažejo pričakovani padec Slovenije na lestvici konkurenčnosti. Letošnje uvrstitve posameznih nacionalnih ekonomij kažejo, da je večina držav v razvoju spet dosegla razmeroma zdravo rast svojih gospodarstev, medtem ko se razvite države še naprej otepaajo z vztrajajočo brezposelnostjo, nizkim povpraševanjem in povečanjem javnega dolga, pa še z izzivi reform na finančnem trgu in trgu dela.

Rezultat tega je, da so države v razvoju izboljšale svoj položaj na lestvici, položaj nekaterih razvitih držav pa se je poslabšal. Kljub temu ostajajo med najboljšimi desetimi na lestvici iste države kot leto prej, z manjšimi spremembami v vrstnem redu.

Švica je ohranila prvo mesto na lestvici, kar je posledica odlične inovacijske sposobnosti njenih podjetij ter naprednih podjetniških strategij. Švedska se je z lanskega četrtega zavihtela na drugo mesto, pred Singapur in ZDA. Državo odlikujejo najbolj transparentne in učinkovite javne institucije na svetu, zelo nizka raven korupcije in ena najučinkovitejših vlad na svetu. Singapur ostaja

Letošnji rezultati konkurenčnosti bi morali biti resno opozorilo socialnim partnerjem pri sprejemanju in izvajanju pravočasnih, odločnih, transparentnih ukrepov in strukturnih reform.

na tretjem mestu, ZDA pa so spet padle na lestvici, tokrat za dve mesti, na četrto. K padcu so pripomogli usihajoče zaupanje javnosti v politiko, zaskrbljenost zasebnega sektorja zaradi nedovzetnosti vlade za njegove predloge, ocena menedžerjev o razmeroma neučinkoviti porabi javnih sredstev, pa tudi slabši kazalniki razvoja finančnega trga. Na peto mesto lestvice se je z lanskega sedmega mesta povzpela Nemčija – po zaslugi ugodnejšega makroekonomskega okolja.

V Evropi najboljši Skandinavci

Med državami članicami EU se

med 20 najboljših gospodarstev na svetu uvrščajo skandinavske države, Nemčija, Britanija, Francija in države Beneluxa. Te zadnje in skandinavske države relativno majhnost trga kompenzirajo z izvrstnimi človeškimi viri, zdravimi in trdnimi institucijami ter, zlasti skandinavske države, z močnimi inovacijskimi kapacitetami. Večina preostalih držav članic se uvršča med prvih petdeset držav na lestvici (glej tabelo).

Slovenija se je letos uvrstila na 45. mesto med 139 državami na lestvici, kar je osem mest niže kot lani in tri mesta niže kot leta 2008. To je precej manjši padec kot v svetovnem letopisu konkurenčnosti v IMD, kjer je letos padla za kar 20 mest in pristala na 52. mestu med 58 državami.

Skupina slabše uvrščenih držav se od najboljših razlikuje zlasti po precej manjšem obsegu inovacij in precej slabšem institucionalnem okolju. Rezultati za Slovenijo po posameznih področjih konkurenčnosti, kot jih opredeljuje GCR, so predstavljeni v nadaljevanju.

GCR posamezna področja konkurenčnosti združuje v tri sklope, in sicer področja institucij, infrastrukture, makroekonomske stabilnosti, zdravja in primarnega izobraževanja opredeljuje kot glavne dejavnike gospodarskega razvoja (*basic requirements*). Področja visokošolskega izobraževanja in usposabljanja, učinkovitosti trgov končnih dobrin, trga dela ter finančnega trga, tehnološke pripravljenosti in velikosti trga predstavljajo dejavnike pospeševanja učinkovitosti (*efficiency enhancers*), medtem ko področji podjetniških strategij in inovacij predstavljata tretji sklop konkurenčnosti.

Slovenija s številnimi slabostmi

V sklopu glavnih dejavnikov gospodarskega razvoja se Slovenija uvršča na 34. mesto – pet mest niže kot lani. Njena primerjalna prednost je področje zdravja in primarnega izobraževanja, kjer smo na 23. mestu, solidno pa se Slovenija uvršča tudi pri makroekonomskem okolju in infrastrukturi, čeprav je v zadnjem letu na teh dveh področjih izgubila nekaj mest. Padec je posledica povečanja proračunskega primanjkljaja in vladnega dolga ter poslabšane razpona obrestnih mer.

Slabše pa se Slovenija uvršča pri institucijah, kjer je na 50. mestu. V spodnjo četrtno držav se po ocenah menedžerjev uvršča glede zaščite pravic malih delničarjev ter po učinkovitosti upravljanja podjetij – ocena zadeva investitorje in upravne odbore.

V spodnji polovici držav je tudi po učinkovitosti javne porabe ter učinkovitosti zakonodaje, tako pri reševanju sporov med podjetji kot pri izpodbijanju legalnosti vladnih odločitev in ukrepov. Poudarimo lahko še majhno zaupanje javnosti v etiko in moralnost odločitev politikov ter problem favoriziranja podjetij in posameznikov z dobrimi zvezami pri odločanju vladnih uradnikov glede politik, pogodb in javnih naročil.

Slabše se Slovenija uvršča tudi v sklopu dejavnikov pospeševanja učinkovitosti (*efficiency enhancers*), kjer je na 46. mestu, devet mest niže kot v lani. Primerjalna prednost Slovenije so področja visokošolskega izobraževanja in usposabljanja, tehnološke pripravljenosti in učinkovitosti trgov končnih dobrin, kjer je tudi minimalno nazadovala na lestvici držav glede na predhodno leto. Precej slabo pa se Slovenija uvršča na lestvici držav po učinkovitosti trga dela in razvoju finančnega trga ter, zaradi svoje majhnosti, na področju velikosti trga. Pri učinkovitosti trga dela je v primerjavi z letom 2009 izgubila 24 mest in pristala na 80. mestu.

Katastrofalne ocene našega trga dela

Med najbolj problematičnimi dejavniki so zakonodaja na področju najemanja in odpuščanja delavcev (132. mesto), rigidnost zaposlovanja (125. mesto) in nefleksibilno določanje plač (117. mesto). Rigidnost zaposlitve je večja kot v drugih državah članicah EU, vključno s Francijo, Nemčijo in Švedsko.

Podobno velja za zakonodajo na področju najemanja in odpuščanja delavcev, kjer smo ob boku Nemčiji, med članicami EU pa imata bolj strogo zakonodajo le Španija in Portugalska. V spodnjo polovico držav na lestvici konkurenčnosti se Slovenija uvršča tudi zaradi premalo kooperativnih odnosov med delavci in delodajalci, visokih stroškov odpuščanja delavcev in plač, ki slabo izražajo produktivnost dela.

V zadnjem letu je Slovenija največ mest na lestvici izgubila prav pri kazalniku razmerja med plačami in produktivnostjo (padec za 36 mest na 72. mesto) ter pri odnosu med delavci in delodajalci (padec za 29 mest na 91. mesto).

Na področju kazalnikov razvoja finančnega trga je Slovenija padla za 29 mest in se uvršča na 77. mesto. Najslabše se uvršča pri likvidnosti bank (110. mesto oziroma 33 mest niže kot v lani), sledita možnost financiranja podjetij z izdajo del-

nic na domači borzi (94. mesto) in restriktivna zakonodaja na področju kapitalskih tokov (91. mesto). Slabo sta ocenjena še nabor in cena finančnih produktov in storitev. Velik padec na lestvici je tudi posledica slabe dostopnosti bančnih posojil.

Inovacije

Za tehnološki preboj Slovenije je zlasti pomembno stanje v tretjem sklopu, torej na področjih inovacij in podjetniških strategij. Tu se Slovenija uvršča na 35. mesto, kar je za pet mest nižje kakor leto prej. Na področju podjetniških strategij je Slovenija uspešnejša od drugih novih držav članic glede na kakovost lokalnih dobaviteljev, sposobnost konkuriranja z izdelki visoke dodane vrednosti, sposobnost nadzora podjetij nad mednarodno distribucijo in trženjem svojih izdelkov in

V zadnjem letu je Slovenija največ mest na lestvici izgubila pri kazalniku razmerja med plačami in produktivnostjo (padec za 36 mest) ter pri odnosu med delavci in delodajalci (padec za 29 mest).

Uvrstitev držav na lestvici globalnega indeksa konkurenčnosti Svetovnega gospodarskega foruma

	GCR 2010-2011	GCR 2009-2010	sprememba na lestvici		GCR 2010-2011	GCR 2009-2010	sprememba na lestvici
najboljših 10				Luksemburg	20	21	1
Švica	1	1	0	Irska	29	25	-4
Švedska	2	4	2	Estonija	33	35	2
Singapur	3	3	0	Češka	36	31	-5
ZDA	4	2	-2	Poljska	39	46	7
Nemčija	5	7	2	Španija	42	33	-9
Japonska	6	8	2	Slovenija	45	37	-8
Finska	7	6	-1	Portugalska	46	43	-3
Nizozemska	8	10	2	Litva	47	53	6
Danska	9	5	-4	Italija	48	48	0
Kanada	10	9	-1	Malta	50	52	2
preostale države članice EU				Madžarska	52	58	6
Velika Britanija	12	13	1	Slovaška	60	47	-13
Norveška	14	14	0	Romunija	67	64	-3
Francija	15	16	1	Latvija	70	68	-2
Avstrija	18	17	-1	Bolgarija	71	76	5
Belgija	19	18	-1	Grčija	83	71	-12

storitev ter prisotnost izvoznih podjetij v celotni verigi vrednosti.

Problem Slovenije pa ostaja nizka uporaba najnovejših trženjskih oblik in orodij ter odsotnost močnih in razvejenih podjetniških grozdov. Na področju inovacij so slovenska podjetja relativno močna pri pridobivanju tehnologij z lastno razvojno dejavnostjo, po številu patentov na prebivalca in izdatkih podjetij za raziskave in razvoj, medtem ko glede na kakovost raziskovalnih institucij in intenzivnost sodelovanja med raziskovalnimi institucijami in gospodarstvom Slovenija zaostaja za Češko in Madžarsko, primerljiva pa je z Estonijo. Slabše kot v večini novih držav članic pa slovenski menedžerji ocenjujejo razpoložljivost znanstvenikov in inženirjev na trgu ter usmerjenost javnih naročil k podpori tehnološkim inovacijam.

Opozorilo socialnim partnerjem

Za Slovenijo neugodni rezultati na področju konkurenčnosti so posledica več dejavnikov. Prvi je zagotovo svetovna gospodarska in finančna kriza, ki je Slovenijo kot majhno in odprto gospodarstvo bolj prizadela kot večje ekonomije ter večino držav v razvoju. Deloma je zmanjšanje konkurenčnosti tudi posledica lanske vladne politike, ki je več pozornosti namenila socialni državi in koheziji med posameznimi socialnimi partnerji. Zato bi morali biti letošnji rezultati konkurenčnosti resno opozorilo socialnim partnerjem pri sprejemanju in izvajanju pravočasnih, odločnejših, transparentnih ukrepov in strukturnih reform.

S kratkoročnega vidika je treba premagati »kreditni krč«, povečati likvidnost podjetij, izboljšati plačilno disciplino, pospešiti gospodarsko rast ter zmanjšati javno porabo (centralizacija javnih nabav, racionalizacija socialnih transferjev, prispevkov za socialno in zdravstveno zavarovanje).

Toda vprašanje mednarodne konkurenčnosti je dolgoročen problem. Kljub težkim gospodarskim razmeram zato ekonomska politika ne sme zanemariti temeljev za dolgoročno rast gospodarstva. Izhodne strategije vlad morajo nujno spremljati ukrepi za spodbujanje konkurenčnosti, ki bodo izboljšali potencial za rast na srednji in dolgi rok. Le tako bo mogoče odpraviti trenutno nastalo fiskalno neravnovesje.

Gre predvsem za spremembe na trgu dela (večja prožnost pri najemanju in odpuščanju delavcev, prožnost zaposlovanja in določanja plač), prestrukturiranje industrije in storitvenih dejavnosti ter celotnega inovacijskega sistema (pospešitev interaktivnega sodelovanja med gospodarstvom, javnimi znanstveno raziskovalnimi organizacijami ter inovacijskim podpornim okoljem). Dejstvo pa je, da je izvajanje nujnih strukturnih reform v času krize bolj boleče, kot če bi se jih lotili v času visoke gospodarske rasti.